

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 10 K,
za dijake 6 K.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Nekoliko statistike o orgljah v ljubljanski škofiji.

Sestavil Stanko Prešrl.

(Dalje.)

Ignacij Zupan, orgljarski mojster v Kamni gorici, roj. v Kropi 21. julija 1853, umrl v Kamni gorici 7. novembra 1915¹⁾, je izdeloval orglje najprej skupno s svojim bratom Ivanom, rojenim 9. decembra 1857 v Kropi, umrlim v Kamni gorici 4. julija 1900²⁾; po bratovi smrti dalje pa sam. Napravil je izmed naših domačih orgljarskih mojstrov največ orgelj sploh (127) in tudi največ v ljubljanski škofiji (nad 50). Še sedaj stoječe Zupanove orglje v ljubljanski škofiji so — kolikor znano — sledeče: Na Lipoglavu, narejene l. 1876, na Šent Joštu pri Vrhniki 1877, na sv. Gori pri Litiji 1881, v Podgradu 1882, v Podkraju 1883, na Boh. Bistrici 1886, v Litiji, Naklem, Osilnici in Radomljah 1887, na Igu in Bučki 1888, na Uncu 1890, v približno istem času v Nevljah in Pečah, v Št. Vidu nad Cirknico 1891, v Kranju, na Trati in v Vremah 1892, v Križah in Rátečah 1893, v Kamni gorici in Ljubnem 1894, v Podragi 1895, v približno istem času v Veliki Dolini, v Adlešičih 1896, v Dobu, Rakitni in Retčah, 1897, v Sostrem 1898, v približno istem času v Sori; v Ribnem in Zaplani 1899, na Kopanju 1900, na Vinici 1902, v Ložu in Poljanah nad Škofjo Loko 1907, v Gorjah, na Vranji peči in v Vojni vasi pri Črnomlju 1905, v Mošnjah in na Stari Oselici 1906, na Krtini (dobski podružnici) in na Vrhu sv. Treh kraljev 1910, v Mavčičah 1913, v Višnji gori (v podružni cerkvi sv. Ane) 1915. Poleg teh še orglje v Šiški (podružnici frančiškanske župnije v Ljubljani), v Repnjah pri Vodicah, na Mirni in na Colu. Orglje za Rodine (brezniško podružnico) je kot op. 128 pričel sicer še sam delati, pa ga je smrt od dela utrgala; orglje je potem dovršil in postavil Dornič (1917). Temeljito predelal je Zupan me-

¹⁾ Daljši spis o Ignaciju Zupanu in njegovem orgljarskem ustvarjanju iz peresa dr. Fr. Kimovca je prinesel „Cerkveni Glasbenik“ l. 1916 v 3. in 4. št.

²⁾ Ivan Zupan je bil tudi skladatelj. Znana je zlasti zbirka njegovih 13 božičnih napevov, ki je izšla v tisku l. 1897.

kinjske orglje. Izredno mnogo orgelj je postavil Zupan zunaj Kranjskega: zlasti na Primorskem in v Istri, potem na Koroškem, Štajarskem, Hrvaškem, v Dalmaciji in v Bosni. Na Primorskem so Zupanove orglje med mnogimi sledeče: v Livku, v KREDU, v Škrbini, v Kostanjevici pri Gorici, v Grgarju, v Grahovem, v Koprivi, v Divači, v Šempasu, v Štorijah, v Bovcu, na Otlici, pri sv. Tomažu, v Biljah pri Gorici, v Medani, v Biljani. V Istri: v Voloski, Lovrani, v Pazinu, pri sv. Antonu pri Koprju, v Jelšanah itd. Na Štajarskem: pri sv. Frančišku, v Spodnjem Dravogradu, v Št. Ilju, v Grižah pri Celju, pri sv. Alojziju pri Mariboru itd.

Oče orgljarskega mojstra Ignacija Zupana — Ignacij Zupan (starejši) je bil tudi orgljar. Rojen je bil 24. januarja 1825 v Kropi št. 4 in umrl ravnokot 7. aprila 1888. Postavil je kot samouk nekaj orgelj po Kranjskem, izmed katerih so jih pa že precej podrli, tako na Koroški Beli, v Šent Lambertu in v Kropi pri kapelici. Še sedaj stoje njegove orglje v Javorju nad Škofjo Loko, narejene v l. 1855. Orglje Zupana starejšega niso bile kaj prida¹⁾.

Karol Kriegl, orgljarski mojster v Ljubljani, je od l. 1899 do 1904 postavil v ljubljanski škofiji sledeče orglje: pri sv. Roku v Dravljah (podružnica župnije Št. Vid nad Ljubljano), v Hinjah in Št. Lovrencu vse l. 1899, v Štangi 1900, v Črnem vrhu nad Idrijo 1902, na Radovici 1904 in v OIŠEVKU pri Kranju. Kriegl je učenec Goršičev, toda ni bil posebno sposoben orgljar. Kar je izšlo dobrega iz njegove delavnice, so njegovi delavci naredili.²⁾ Sedaj živi baje na Hrvaškem kot mizar.

Ivan Milavec, orgljarski mojster v Ljubljani, rojen 22. februarja 1874 v Čerkovski vasi pri Zgornjem Logatcu, umrl 18. januarja 1915 v Ljubljani, je bil poleg Franceta Goršiča naš najznamenitejši izdelovatelj orgelj v novejšem času. Bil je Goršičev učenec. Napravil je 37 orgelj, za ljubljansko škofijo 32. Njegove orglje še vse stoje. Nahajajo se: v Škocijanu pri Dobravi, dovršene l. 1904, v Tomišlju in v Vrhpolju pri Moravčah 1905, v zavodih sv. Stanislava, na Rožniku pri Ljubljani, v Begunjah pri Lescah 1906, v Krašnji, v Šmartnem pri Kranju,

¹⁾ G. svetnik Jakob Aljaž, župnik na Dovjem, sporoča o Zupanu starejšem sledečo anekdoto, ki mu jo je povedal Goršič. „Zupan starejši je postavil l. 1869 orglje v Kropi pri Kapeli, pa je v „Slovenca“ potom velike reklame vabil ljubljanske orgljarje, naj se pridejo k njemu v Kropo učiti. Stari Malahovski in Dev sta na to dejala: „Midva ne greva, sva že prestara.“ Samo Goršič je šel in sicer „incognito“ kot trgovski agent. V Kropi pri Kapeli, kjer je Zupan nove orglje postavil in uglašal, je Goršič na videz oltarje ogledoval itd. Kmalu ga Zupani opazijo in povabijo na kor: „Ali ne vidite, da postavljamo nove orglje?“ „Katera tvrdka pa je?“ „Mi Zupani v Kropi.“ Goršič s prstom znak (narobe) piščali pritiska: ena piščalka tiha, druga glasna: bē. — Da je Goršič Zupana še tolj premotil, vzame piščal ter na napačnem koncu vanjo pihne „Ne tako, na tem koncu morate v piščal pihniti.“ — Na to si Goršič še Zupanovo delavnico ogleda in v Ljubljani precej hudomušno oceno za „Slovenca“ spiše, ki je pa izostala. Prošt Zupan, Zupanov stric, je namreč poslal prof. Smrekarja v uredništvo, da je objavo ocene preprečil. G. Aljaž dostavlja: „Jaz sem poznal vse Zupane, starega očeta, pa tudi sinove, ki so se precej izvežbali, ker so druge orglje ogledovali.“

²⁾ Prim. Dr. Fr. Kimovca, † Ivan Milavec, „C. Gl.“ 1915. št. 2. stran 18.

v Gor. Logatcu, na Breznici 1907, v Vavti vasi, v Lučinah, v Trzinu, v Dolu pri Ljubljani 1908, pri sv. Jakobu ob Savi, v Idriji, v Kresnicah 1909, pri sv. Antonu (podružnica dobrepoljska), na Bledu, na Vojskem, v Selih pri Šumberku 1910, v Preserju in Ambrusu 1911, v ljubljanski stolnici; v orgljarski šoli v Ljubljani, na Viču 1912, v Kamniku (nadžupna cerkev), na Dobrovi, na Premu, v Šmihelu pri Nadanjem selu 1913, na Jančah in v Žireh 1914. — Ostalih pet Milavčevih orgelj stoji: na Košljunu (otok Krk) iz l. 1908, na Belem (otok Crez) iz l. 1909, na Punatu (otok Krk) iz l. 1912, v Skočidolu na Koroškem iz l. 1913 in v Karlovcu iz l. 1914. — Milavca je kot orgljarskega mojstra obširno opisal in strokovnjaško ocenil dr. Franc Kimovec („Cerkv. Glasbenik“ 1915, št. 2. in naslednje).

Anton Darnič, izdelovatelj orgelj v Radoljici, je do danes izvršil za cerkve ljubljanske škofije šest orgelj: na Blejskem otoku 1912, na Brezjah in v Besnici 1913, pri Kapelici v Kropi 1914, v Št. Vidu nad Ljubljano 1915 in v Rodinah pri Breznici (dovršil od Zupana začeto delo) 1917.

Milavčevi nasledniki so postavili 1915 orglje pri sv. Katarini nad Medvodami.

Med domačimi postavitelji orgelj sem v začetku tega poglavja poleg bolj znanih orgljarskih mojstrov imenoval še nekatere druge, ki so napravili tudi nekaj orgelj v ljubljanski škofiji. To so sledeči.

Franc Pevce, po domače „Hromček“, rojen l. 1823 (kraj ni znan), umrl 23. novembra 1878 v Kamniku¹⁾. Pokopan je na Žalah v Kamniku. Bil je mizar pri orgljarskem mojstru Rumlju v Kamniku. Pozneje je izdeloval harmonike, pa tudi orglje popravljal. Čisto nove orglje je naredil na Selih pri Kamniku okrog l. 1860²⁾ s pomočjo tamošnjega župnika Artelja, ki je bil zelo muzikaličen. (Pozneje l. 1882 je Pevčevo delo predelal Naraks starejši). Pevčeve orglje so bile brez miksture; te ni mogel narediti. Seveda tudi intonacija ni bila, kakoršna bi morala biti. Material — les in cin — je pa prav dober, omara zelo lepa.

Jožef Logar, je kot samouk naredil orglje na Čatežu pod Zaplazom l. 1836.³⁾ (1913 popravil Milavec).

Andrej Račič, orgljar v Cerkljah pri Krškem, je bil rojen na Gorici pri Cerkljah (Ileskovška župnija) 4. novembra 1808, umrl v Cerkljah

¹⁾ Dobili so ga zmrznjenega ob Tunjici.

²⁾ Orglje na Selih so delale Pevcu dosti preglavice. Po dnevi je delal na Selih, po noči pa si je ogledoval mehaniko orgelj na Žalah. G. Jernej Cenčič, nadučitelj v pok. v Kamniku, sporoča, da je še zdaj sapnik pri orgljah na Žalah ves osmojen od sveče, s katero mu je svetila njegova hči Franca, ki mu je tudi mehe tlačila. Vsled teh Pevčevih pomočnih študij ni bilo nič čudnega, da so orglje na Žalah dostikrat tudi po noči pele. Neko neč se je v tistih časih ob poldvanajstih peljal mimo cerkve neki Kamničan; ker je zaslišal orglje, je mislil, da imajo mrtvi mašo.

³⁾ Logarjeve orglje po sporočilu g. župnika H. Povšeta niso slabe, dasi primitivno delane. Napis, ki ga je nekdo naredil na omaro, jih pa zelo slabo označuje; glasi se namreč: „Diese Orgel besteht aus Pfuscheri und die Pfeifen sind von Holz“.

4. marca 1883. Bil učenec Mandlinov in se baje mudil nekaj časa tudi pri Walckerju v Ludwigsburgu na Bavarskem. Hkrati je bil mizar, organist, zasilni učitelj in cerkovnik. Naredil je še sedaj stoječe orglje v Cerkljah pri Krškem l. 1860, na Studencu, pri sv. Jožefu na Trški gori (župnija Krško), v Zagradu in baje tudi na Slančvrhu¹⁾ (podružnici župnije Škocijan pri Mokronogu). Izmed orgelj, ki ne stoje več, so bile v ljubljanski škofiji Račičeve v Radečah pri Zid. mostu in baje v Kočevju. Več orgelj je postavil na Hrvaškem, n. pr. v Jaski, Petrovini in drugod. V ljudsko šolo je hodil v Idriji, obiskoval nekaj gimnazijskih razredov v Novem mestu, tu se je naučil brati latinsko in umevati nemško. Z duhovniki se je prav dobro razumel. Pridobil si je hišo in imel poleg nje leseno delavnico. Cinaste piščali je sam delal iz stare cinaste posode, ki jo je kupoval po Hrvaškem. Od njegovih otrok živita še sin Alojz, upokojeni učitelj v Ljubljani²⁾ in hči Marija³⁾ v Cerkljah.

Janko Vrabec, rojen v Mokronogu št. 101 dne 2. julija 1827, umrl ravnotam 10. januarja 1898 (se je zadušil). Napravil je pet še sedaj stoječih orgelj v ljubljanski škofiji: v Gabrijelah (župnija sv. Trojica pri Mokronogu), pri sv. Primožu (župnija Studenec pri Krškem), v Druščah (župnija Škocijan pri Mokronogu) l. 1864, v Kronovem (župnija Bela cerkev) in v Orehovcu (župnija Št. Jernej). Veliko orgelj je popravil. Vrabec se je učil — kot sem že enkrat omenil — pri orgljarskem mojstru Devu. Vrabčev sin Janko še živi v Mokronogu, je že star možiček in se bavi z mizarstvom.

Janez Zupančič, rojen 26. julija 1836 v Dol. Podborštu pri Trebnjem, se je učil orgljarstva pri orgljarskem mojstru Mandlinu v Trebnjem in bil mnogo let njegov prvi pomočnik. Živi še sedaj. Napravil je orglje pri sv. Marjeti (trebanjski podružnici) l. 1899 in postavil orglje na Vini Gorici (prej so se nahajale v zasebni lasti nadučitelja Martina Gerčarja na Mirni). Predelal in uglasil je veliko orgelj.

Matej Sašek, orgljar — samouk v Brusnicah, je naredil orglje pri sv. Roku na Tolstem vrhu (šentjernejska podružnica) in na Gori nad Sodražico (te orglje je tjakaj prodal). Popravljaj orglje v Šempetru pri Novem mestu l. 1870. Rojen je bil 1. septembra 1837 na Ratežu (župnija Brusnice pri Novem mestu) umrl 24. junija 1906 v Vel. Brusnicah. O njem pripovedujejo, da je rad nove hiše zidal. V vsaki je imel nekaj časa trgovino, potem pa vse skup prodal in začel zopet kje drugje zidati.

Orglje v Bukovici nad Škofjo loko je l. 1855 naredil neki km et — samouk iz Davče nad Zalim logom. V Blagovici sta jih naredila l.

¹⁾ O orgljah na Slančvrhu sem svojčas („C. Gl.“ 1918, 4. 5. 6. št.) zapisal, da jih je naredil o. l. 1740 celjski orgljarski mojster Geneschek. Ali je naredil Račič tamkaj pozneje čisto nove ali samo starejše predelal, trenutno ne morem ugotoviti.

²⁾ G. Alojz Račič je navdušen pevec, basist, član pevskega zbora Glasbene Matice in stolnega pevskega zbora.

³⁾ Za podatke o njenem očetu, ki sem jih dobil potom g. Antona Vadjala, kaplana v Cerkljah, se ji na tem mestu najlepše zahvaljujem.

1841 dva mojstra domačina; izključeno pa ni, da je bil eden teh mojstrov ljubljanski mojster Kunat. Vsaj po času, po solidnem delu in še nekaterih drugih okolišnih bi jih smeli njemu pripisovati.

B) Orglje izvenkranjskih mojstrov.

Orglje na Slanč vrhu (podružnica župnije Škocijan pri Mokronogu), ki jih je okrog l. 1740 naredil celjski orgljar Franc Janez Genesček, potem orglje pri sv. Trojici v Hrovači (ribniška podružnica), ki jih je l. 1782 za ribniško župno cerkev napravil celjski orgljar Anton Schollz, in orglje v Starem logu na Kočevskem, narejene od beljaškega orgljarja Matija Henniga, sem že omenjal, ko sem našteval orglje iz 18. stol. („C. Gl.“ 1918. 4. 5. 6. št.)

Iz prve polovice 19. stol. so orglje v Strahinju (nakelska podružnica), ki jih je l. 1805 celjski orgljar Venceslav Marthal naredil za nakelsko župno cerkev. Matija Krainz, orgljar v Gradcu, je l. 1828 naredil sedanje orglje na Vrabčah, ko so stale prvotno v romarski cerkvi Matere božje v Vipavskem Logu, in orglje v Trziču l. 1834.¹⁾ Celjski orgljar Alojz Horbirger je naredil l. 1844 orglje v Senožečah. Horbirgerjeve orglje so tudi — kolikor mi znano — v Tolminu iz l. 1852. Jernej Billich, orgljar v Šmarjeti pri Celju, je l. 1848 naredil orglje v Dolah (podružnica župnije Škocijan pri Mokronogu).

Orglje na sv. Planini pri Vačah, je l. 1870 naredil Martin Cajhen iz Polzele na Štajarskem.

Oče sedanjega štajarskega orgljarskega mojstra Ivana Naraksa Franc Naraks (roj. 20. oktobra 1826 v župniji Galicija pri Celju, umrl v Petrovčah l. decembra 1907) je napravil na Kranjskem sledeče nove orglje: v mestni župni cerkvi v Krškem ob Savi 1883, v podružnici sv. Janeza na Svibnem 1886 in v podružnici sv. Rozalije v Krškem 1897. Razun teh je postavil l. 1907 male orglje v Trbojah, kupljene pri kapucinih v Celju. Popolnoma je predelal orglje na Selih pri Kamniku l. 1882.

Orglje v Planini pri Rakeku, postavljene l. 1860 v župni cerkvi v Postojni, je bržkone napravil dunajski mojster Karol Hesse²⁾.

M. Heferer iz Zagreba je naredil l. 1898 sedanje orglje v Postojni (op. 182.) in v Šturijah na Vipavskem l. 1899.

Josip Brandl iz Maribora je naredil orglje v Leskovcu l. 1903, pri kapucinih v Krškem istega leta; v Šmartnem pri Litiji pa l. 1909.

Ivan Naraks iz Petrovč pri Celju je naredil orglje pri sv. Duhu nad Krškim (op. 1) l. 1902, v Preddvoru l. 1912 in v Špitaliču l. 1916. Razun teh je dokončal in postavil l. 1916 orglje na Dovjem, ki jih je pričel graditi mojster Milavec, pa je med delom moral iz tega sveta.

¹⁾ Tega orgljarskega mojstra sem zasledil še le med tiskom pričujoče statistike. Prvi mi ga je omenil bivši blagoviški organist g. Anton Barlič; podatek o orgljah v Trziču pa je v neki stari listini našel sedanji tržiški kaplan g. Viktor Čadež.

²⁾ Dopis iz Postojne v „Zgodnji Danici“ (1860, št. 20, stran 163) pravi o njih: „Orglje so dobro dunajsko delo z 18 spremeni.“

Precejšnje, izmed izvenkranjskih mojstrov razmeroma največje število orgelj v ljubljanski škofiji je postavila tvrdka Maier iz Feldkirchna na Predarlskem. Maierjeva dela so sledeča: na Raki, postavljene l. 1900, v cerkvi nem. viteškega reda v Ljubljani 1902, v Zatičini 1903, v Novem mestu (v kapiteljski cerkvi) 1904, v Šmihelu pri Novem mestu 1905, na Križni gori (podružnica župnije Stari trg pri Ložu) in v kapucinski cerkvi v Škofji Loki 1906, v Beli cerkvi 1907, v Vrhpolju pri Vipavi 1908, v Kostanjevici in v sv. Križu pri Kostanjevici 1909, v kapeli l. drž. gimnazije v Ljubljani in v Št. Jerneju 1910, na Babnem polju 1911, v Št. Vidu pri Zatičini 1912, v Dolah pri Litiji 1913, in v kapeli deželne bolnice v Ljubljani. Razun teh je Maier l. 1910 predelal orglje v Št. Rupertu in popravil orglje v Stari cerkvi (Mitterdorf) na Kočevskem.

Tvrdka Mauracher iz Št. Florijana na Zg. Avstrijskem je napravila orglje v Komendi l. 1899¹⁾, v Semiču 1900, pri Novi Štifti in v Zagradcu 1904. Temeljito preustrojil in povečal je Mauracher l. 1902, frančiškanske orglje v Ljubljani (prejšnje Goršičevo delo). Tudi prejšnje orglje na Brezjah iz l. 1894, ki so stale na stranskem koru nasproti Marijini kapeli, so bile Mauracherjeve.

Tvrdka Rieger iz Jägerndorta v Šleziji je postavila sledeče še sedaj stoječe orglje: v Topli Rebri (Unterwarmberg) na Kočevskem 1893, v Dol. Logatcu 1895 in v približno istem času v Žužemberku, v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani 1896, pri podružnicah: sv. Agata in Vinje (župnije sv. Helena) l. 1906 in 1910, in v Rovtali nad Logatcem.

Procesije.

Vinko Lovšin.

Skupne zadeve sv. Cerkve ali vernikov nas združujejo večkrat na leto k skupnim pobožnostim in skupnim liturgičnim molitvam, ki jih navadno imenujemo procesije. Beseda procesija je latinska in se izvaja od glagola „procedere“, kar pomeni po naše naprej stopati, naprej se pomikati. Ker nam torej že ime pove, da je pri tem liturgičnem opravilu premikanje glavno, moramo priznati, da je zunanje gibanje liturgična funkcija. Seveda je razumljivo, da se pri tem opravilu veliko moli in poje, vendar se molitve in petje ravna po značaju procesije in jo samo izpopolnjuje in povzdiguje.

Procesije za skupne zadeve so bile priljubljene že pri starih narodih, pri poganih in judih.²⁾ V navado so pa prišle posebno pri prvih kristjanih po Konštantinovem ediktu (313), ko je zadobila krščanska Cerkev prvič

¹⁾ Orglje za Komendo bi bil delal Goršič. Imeli so že z njim sklenjeno pogodbo; pa radi Goršičeve smrti je dobil delo Mauracher.

²⁾ Circuivit ergo arca Domini civitatem semel per diem, et reversa in castra, mansit ibi. Igitur Josue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes arcam Domini, et septem ex eis septem buccinas, quarum in iubileo usus est: praecedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes: buccinis personabant etc. (Jos. 6, 10—16.)

prostost. Npr. pravljali so procesije ob raznih prilikah: kot izraz veselja, žalosti, stiske, ponižne prošnje itd. Tu se je mogla liturgija zelo razviti v vsej svoji krasoti; pripomoglo je k slovesnosti pa mnogo tudi petje in glasba.

1. Ločimo predvsem teoforične in neteoforične procesije. Najvažnejše in najlepše so teoforične procesije, pri katerih tvori središče in zbirališče vernikov Najsvetejše, katero nosi duhovnik. Najveličastnejša je procesija z Najsvetejšim na praznik sv. Rešnjega Telesa, ki se pomika po ulicah in cestah krščanske občine. Namen te procesije je javna zahvala in javna očitna vera v pričujočnost našega božjega Zveličarja. Upeljali so jo kmalu, ko je nastal praznik sv. R. T. Proti koncu 13. in v začetku 14. stoletja jo nahajamo že v Kölnu, Augsburgu in Hildesheimu. Martin V. jo (1429) že imenuje kot povsod razširjeno¹⁾.

Značaj tega obhoda prav dobro izražajo molitve, ki jih predpisuje rimski ritual za to procesijo, namreč evharistični himni, „Te Deum“, „Benedictus“ in „Magnificat.“²⁾ Dasi so med procesijo posamezne postaje, kjer se pojo 4 evangeliji in evharistični himni, se smatra cela procesija kot celota in se pri postajah nič ne pretrga, marveč se konča šele v cerkvi s slovesno zahvalno pesmijo in slovesnim blagoslovom z Najsvetejšim. Da se pri štirih postajah pojo 4 evangeliji, ima posebno ta namen, da se blagoslove poljski pridelki in posebno da se obvarujejo pred hudimi vremenskimi neizodami: točo, sušo itd. V ta namen je tudi pri vsaki postaji poseben blagoslov z Najsvetejšim. Drugih splošnih teoforičnih procesij rimski ritual ne pozna kot na praznik sv. R. T., ob slovesnem previdevanju bolnikov in v cerkvi na Vel. četrtek ter Vel. petek od velikega oltarja do božjega groba. Vstajenje na Vel. soboto s procesijo je samo lokalna lepa navada, katero so upeljali posamezni škofje za svoje škofije. Rimske liturgične knjige te procesije ne omenjajo.

2. Med neteoforičnimi procesijami se najslovesneje obhajati procesiji na Svečnico in Cvetno nedeljo, ki tvorita nekako središče vseh liturgičnih funkcij na ta dva praznika. Blagoslov sveč na Svečnico in oljčnih vejic na Cvetno nedeljo ni glavno pri teh procesijah, marveč podrejena, sekundarna, iz poznejše dobe izvirajoča funkcija. Značaj teh dveh procesij je dramatičen in nas spominja onih velikih dogodkov iz sv. Pisma. Začeli sta se na Vzhodu tekom 4. stoletja, na Zapadu nastopata šele v 8. stoletju (procesija na Cvetno nedeljo) oz. šele v 11. stoletju (procesija na Svečnico).³⁾ Spevi, ki se pojo pri obeh procesijah, so rezponzoriji v razširjeni obliki. Na Cvetno nedeljo se poje himnus „Gloria laus“, ki nam že podaja začetno sliko vsega dramatičnega življenja Velikega tedna. V srednjem veku so ponekod celo osla vodili s seboj in na njem Zveličarja, še celo sv. Evharistijo so nosili tu in tam pri procesiji.⁴⁾

1) Prim. Drinkwelder, Grundlinien der Liturgik, str. 126 nasl.

2) Trije zadnji spevi se pri nas ne pojo.

3) Prim. Drinkwelder o. c. str. 128 nasl.

4) Prim. Drinkwelder o. c. str. 129.

Prošnje procesije, pri katerih so ukazane litanije vseh svetnikov, se obhajajo na dan sv. Marka (25. aprila) in prve 3 dni križevega tedna pred Kristusovim Vnebohodom. Procesija na dan sv. Marka ni v nobeni zvezi s praznikom sv. Marka, pač pa je že zgodaj vpeljana, morda že sredi 4. stoletja, gotovo pa že od Gregorija V. († 604) organizirana pobožnost. Prošnje procesije na križev teden pa je sprejel v rimsko liturgijo šele Leon III. († 816). K tem zadnjim procesijam spada tudi posebna takoimenovana „prošnja maša“. Glede drugih procesij v prošnje namene odloča cerkvena oblast, oziraje se na potrebe in razmere časa.

Kakor sem že gori omenil, so bistven del prošnjih procesij litanije vseh svetnikov s psalmom, vsemi verzikliji in molitvami. Vendar za različne potrebe predpisuje rimski ritual posebne psalme, ki naj se molijo po litanijah vseh svetnikov.¹⁾ Pri procesiji za dež je ukazan psalm 146, za lepo vreme ps. 66, v lakoti ps. 22, v kugi ali nalezljivih boleznih ps. 6., v vojski ps. 45, v vojski zoper nevernike, Turke itd. ps. 78, za vsakršne potrebe ps. 19. ali 90. Po procesiji je navadno sv. maša. Ako so prošnje uslišane, prirejamo zahvalne procesije, pri katerih ni nobenih litanij, marveč zahvalna pesem „Te Deum“ s poljubnimi zahvalnimi psalmi 65, 80, 95, 99, 102, 116, 148—150, ali zahvalno pesmijo treh mladeničev v ognjeni peči, ali himnom Caharijevim. Take procesije so bile v srednjem veku veliko bolj v navadi kot so dandanes. Potem so se pa vrinile med te procesije razne razvade, in župnikom je bilo ukazano, naj jih kolikor mogoče opuste, da se razvade preveč ne razširijo.

Poleg navedenih procesij moramo omeniti še procesije, kot jih omenja rimski ritual (tit. IX. c. 14) ko so prenašali relikvije, t. j. svete ostanke svetnikov. Pojo naj se litanije vseh svetnikov, trije primerni psalmi, „Te Deum“ in drugi himni.

Tudi pokopavanje mrtičev je neka vrsta procesij. Potem so še razne božjepotne procesije ali romanja, ki so bolj ali manj liturgična.

Ker se pri procesijah mnogo poje, je pomniti to-le: Tempo mora biti mnogo bolj umerjen in počasen. Tudi je treba večkrat napraviti oddih kot sicer.²⁾

Glede rabe instrumentov pa govori motuproprij: (odd. 21.)³⁾ „Pri procesijah izven cerkve sme dovoliti škof udeležbo (sodelovanje) pihal; seveda ne sme igrati ta godba nobenih posvetnih komadov. Želeti je, da se godba ob takih prilikah omeji in igra kako nabožno pesem, katero pojo pevci ali udeležena nabožna društva v latinskem ali narodnem jeziku.“

Dovoljeno je torej peti pri vseh, tudi teoforičnih procesijah v domačem jeziku. Koračnice, posebno take, ki vzbujajo kake nepobožne občutke, seveda niso nikako pripravno sredstvo povzdigovati in buditi pobožnost udeleženih vernikov. Najbolj pripravne skladbe za godbo so cerkvene pesmi, ali pa nalašč za take prilike zložene nabožne koračnice.

1) Rit. rom. lit. IX. cap. 6 13, cit. Drinkwelder o. c. str. 129.

2) Prim. Johner o. c. II/107.

3) Prim. Drinkwelder, Gesetz und Praxis in der Kirchenmusik, str. 173 nasl.

Organistovske zadeve.

Občni zbor Podpornega društva organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani.

Občni zbor organistovskega društva se je vršil 26. marca 1919. Udeležilo se ga je okrog 30 organistov ljubljanske škofije.

Predsednik Stanko Premrl otvori občni zbor in pozdravi navzoče. Opozarja na vzroke, vsled katerih se občni zbor že celih šest let ni vršil. Vzroki so bili: vojska, ki je tudi mnogo organistov utrjala od njih poklica, in slabe prometne razmere. Želi, da bi današnji občni zbor po močeh nadomestil, kar se prej ni moglo storiti. Ozreti se nam je nazaj in naprej. Podrobno poročilo bosta podala tajnik in blagajnik.

Tajnik Ivan Zdešar poroča o delovanju društva od zadnjega občnega zbora dalje. Kakor nobeno, tako tudi naše društvo ni moglo med vojsko redno delovati, vendar pa se društveno življenje tudi med vojsko ni ustavilo. Odbor je skrbel, da je društvo tudi v tem hudem času izpolnjevalo svojo nalogo. Članarina, določena na zadnjem občnem zboru l. 1913 za redne člane na 5 K na leto, se je dokaj redno plačevala, ali vsaj bolj redno kot v prvih letih društvenega obstoja. Za poživljenje društva so skrbeli dekanjski sestanki. Prvi se je vršil v Kamniku 20. novembra 1913, drugi v Novem mestu 24. junija 1914. Pri zadnjem je imel g. Mihelčič predavanje o zavarovanju organistov. Isto leto je društvo priredilo članom prve duhovne vaje. Vršile so se v Marijanišču v Ljubljani od 13—16. julija 1914. Udeležilo se jih je 37 organistov in 21 orgljarskih učencev. Na poziv društva je pristopilo k društvu lepo število podpornih članov, izvečine duhovnikov, od katerih je društvo tekom zadnjih šest let dobilo precejšnje zneske. Kot ustanovni člani so pristopili: msgr. Viktor Steska, bivši ravnatelj škofijske pisarne v Ljubljani, g. Franc Zbašnik, župnik v p. v Hrastju pri Kranju, in g. Minael Saje, duhovni svetnik na Skarnčini.

Kot največjo pridobitev od zadnjega občnega zbora dalje mora društvo ugotavljati ustanovitev fonda pri škof. ordinariatu za vsakoletne organistovske podpore. Tozadevnih podpor je društvo od l. 1916 dalje do danes izplačalo svojim članom v znesku 5400 K. Manjše podpore je dajalo društvo iz svoje lastne blagajne. Veliko skrb je društvo posvečalo akciji za izboljšanje gmotnega stanja organistov. Akcija se je trikrat započela. Prvič so prišli ž njo na dan Čehi l. 1914, drugo tako akcijo so započeli istega leta na Dunaju. Vršilo se je zborovanje zastopnikov duhovščine in cerkvenih pevovodij. Razpravljalo se je o vprašanju: Katera sredstva bi bilo mogoče uporabiti potom organizacije in zakonodaje, da se izboljšajo gmotne razmere cerkvenih pevovodij in organistov? Pri tem sestanku je našo škofijo zastopal g. dr. Kimovec. Tretjič se je z veliko silo lotil te akcije prof. Hromadka, stolni kapelnik v Brnu. Razpošiljal je organistom razne tozadevne tiskovine, vprašalne pole, dosegel, da je cela zadeva prišla tudi pred državno zbornico, izdelal tozadevno spomenico na vlado in imel končno draginjsko podporo za organiste v Avstriji že obljubljeno. Toda naša akcija ni

imela sreče. Prvi in drugi poskus je zadušila svetorna vojska, ki je ravno tisto leto izbruhnila; tretja akcija se je začela pa žal v najneugodnejšem času, ravno pred razsulom stare Avstrije. Zadeva je torej za enkrat pokopana. Ker so nas politični valovi zanesli v čisto novo državo, si bomo morali v tej iskati novih potov, po katerih bomo prišli do izboljšanja našega stanja. Bog nam daj v novi državi v tem oziru več sreče!

Sej je imelo društvo od zadnjega občnega zbora devet. Ni sicer veliko, a v teh razmerah ni bilo mogoče drugače. V sejah se je sklepalo največ o podporah, ki so se razdelile raznim prosilcem, in o gori omenjeni akciji. Nekaj sej vsled premajhne udeležbe odbornikov ni bilo sklepčnih.

Društvo šteje danes 88 rednih, in 40 podpornih članov.

Med vojsko je umrlo sedem naših članov: Valentin Kolenc, Vojsko, Anton Bratovž, Št. Vid pri Vipavi, Franc Mazi, Borovnica, in Franc Rak, Šempeter pri Novem mestu, so umrli doma. Na bojišču so padli: Ivan Bohinc, Stara Loka, Alojzij Simončič, Boštanj in Leopold Zupin, Zagorje ob Savi. Vsem tem daj Bog večni mir!

L. 1919 se je napravil „Seznam organistov ljubljanske ško-fije.“ Izkazuje 270 organistov in 15 organistinj. Če primerjamo to število s številom naših članov, vidimo, da jih je komaj ena tretjina v društvu.

Blagajniško poročilo je mešto gospe Lavričeve, ki je tekom vojske radi boleznj v družini oddala blagajniške posle predsedniku, podal predsednik sam. Poročilo izkazuje sledeče:

A) D o h o d k i.

1. Prebitok od zadnjega občnega zbora	K	538.50
2. Članarina in vpisuina članov v l. 1913—1919	K	1300.—
3. Prispevki podpornih članov	K	1093.—
4. Ustanovnine	K	290.—
5. Darovi	K	85.—
6. Obresti dveh vojnoposojilnih listin (od katerih eno je daroval društvu č. g. Anton Lesjak, župnik in svetnik v Št. Jerneju)	K	44.—
	Skupaj	K 3350.50

B) S t r o š k i.

1. Podpore društvenim članom	K	929.—
2. Eno posojilo	K	200.—
3. Prispevki dvema odbornikoma za potne stroške k sejam à K 50	K	100.—
4. Nagrada tajniku	K	100.—
5. Podpore organistom nečlanom	K	120.—
6. Stroški za časa dub. vaj 1914	K	100.—
7. Vojno posojilo	K	184.—
8. Prispevek za organistovsko akcijo prof. Hromadki	K	25.—
9. Poslovni stroški	K	68.14
	Skupaj	K 1826.14

Potemtakem ima društvo prebitka K 1524.36. Občni zbor je vzel oba poročila: tajnikovo in blagajnikovo z zadovoljstvom na znanje. Ustanovnikom,

podpornim članom in vsem dobrotnikom društva je izrekel iskreno zahvalo. Spomin umrlih in v vojski padlih članov tovarišev so udeležniki občnega zbora počastili s tem, da so se dvignili s sedežev.

Nato se je vršil razgovor o organistovski akciji. Vanj so posegli razuu predsednika in tajnika še zlasti Josip Zupan, Pavel Jerman, Josip Heybal in drugi. Izrekla se je misel, da se organisti za enkrat v zadevi izboljšanja njih gmotnega stanja še ne obrnejo na novo vlado, temveč počakajo, da se razmere v mladi naši državi nekoliko uredi. Pač pa organisti trkajo tje, kamor spadajo, namreč na župne urade. Da se tudi organisti potegujejo za zboljšanje njih plače, je čisto naravno in povsem upravičeno. Zlasti v sedanji strahotni druginji organisti s svojo predvojno plačo nikakor ne morejo izbajati. Če ne pride kmalu pomoč, je organistovski stan na tem, da propade. Župni uradi naj skušajo vplivati tudi na občinske može, da se skupno nekaj ukrene za organista. Organisti so hvaležni škofijskemu ordinariatu, da se je v lanskem „Škof. listu“ (1918 št. 8) za nje potegnil. Ker se pa za dotični poziv mnogi gg. župniki žal niso kaj dosti pobrigali, je občni zbor sklenil v posebni prošnji se tozadevno obrniti na škof. ordinariat, da v „Škof. listu“ gg. župnike ponovno in odločno opozori na nujno potrebo zboljšanja gmotnega stanja organistov. Plačevanje štolnine, zlasti pri črnih mašah, naj bi bilo v celi škofiji bolj enotno in naj se sedanjemu času primerno uredi. Tudi sicer bi se pri cerkvah našel še ta ali oni vir zboljšanja gmotnega stanja organistovega, n. pr. kako cerkveno darovanje v prid koru in organistu, ali kak odbitek od zneska, ki ga prejema cerkev za cerkvene sedeže itd. Glede podpor je sklenil občni zbor sledeče: Podpore dobe člani, le če so bili vsaj dve leti v društvu. V izrednem slučaju jo dobe tudi, če so bili samo eno leto v društvu, oziroma takoj, ko za njo prosijo; toda glede izjem mora sklepati odbor v sklepčni seji.

Pri volitvah se je izvolil sledeči odbor:

Predsednik: Stanko Premrl, vodja glasbe v ljubljanski stolnici.

Podpredsednik: Josip Heybal, organist v Kamniku.

Tajnik: Anton Lavrič, pevovodja v cerkvi nemškega viteškega reda v Ljubljani.

Tajnikov namestnik: Pavel Jerman, organist v Št. Vidu pri Zatičini.

Blagajnik: Ivan Zdešar, organist pri sv. Petru v Ljubljani.

Odborniki: Ana Lavrič, organistinja v cerkvi nem. vit. reda v Ljubljani; Ivo Cvek, organist v Štangi; Vinko Jovan, organist na Dobrovi pri Ljubljani; Peter Lipar, organist v Mengšu; Franc Zabavnik, organist na Igu; Josip Zupan, organist v Kresnicah.

Namestniki odbornikov: Ivan Bolé, organist na Brezjah; Franc Breskvar, organist v Št. Jakobu ob Savi; Venceslav Hlebee, organist v Šmartnem pri Kranju.

V društvo se sprejmejo novi člani: Anton Bohinc (Trata), Franc Jelnikar (Janče) in Martin Možina (Žalina).

22. aprila 1919 je imel odbor redno sejo. Predsednik je poročal, da je oddal na škof. ordinariat predlog zadnjega občnega zbora, tiče se izboljšanja gmotnega stanja organistov, in vlogo glede enotne ureditve štoluine. Nadaljeval se je razgovor o žalostnem stanju organistovskega stanu in o potih, kako bi bilo mogoče organistom pomagati. Eventuelne krivice, ki bi se dogodile kakemu organistu, oz. slučajni, v katerih bi si sam iz kake zadrege ne mogel pomagati, naj se v bodoče vselej sporoče našemu organistovskemu društvu, ki bo vse storilo, da dobe organisti, zlasti člani društva potrebno varstvo in pomoč. Glede pogodb pri nastavitvah organista je izrekel odbor željo, naj bi se iste v bodoče pošiljale v pregled škof. ordinariatu v Ljubljani in odboru našega društva. Na ta način bi bilo mogoče marsikak nedostatek že v kali zatreti. Sklene se, da se vrši 4. junija v Ljubljani sestanek organistov. Lokal: orgljarska šola v Alojzijevišču. Pričetek ob enajstih. — V društvo se sprejmejo novi člani: Fran Marolt, bivši organist v Škocijanu pri Turjaku, sedaj invalid v Ljubljani, Ciril Razpotnik, Motnik in Anton Tramte, Žabnica pri Škofji Loki. Škofjska podpora 100 K, ki se je dala Josipu Sicherlu, organistu v Žužemberku, se naknadno odobri.

Naši organisti se vračajo iz vojnega ujetništva.

Iz ruskega ujetništva so se zadnje mesece vrnili: Anton Bohinc, organist na Trati, Ivan Pregelje, organist v Begunjah pri Cirknici in Franc Krže, bivši orgljarski učencec. Iz italijanskega ujetništva pa so prišli domov: organist Ivan Mikolič in bivša orgljarska učenca Franc Armeni in Alojzij Siherl. Vsi dobrodošli in pozdravljeni!

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija. 1919. 2. — Glazbeni razgovori (P. Hugolin Sattner — Ljubljana); Vatroslav Lisinski kao nadzornik glazbene škole u Zagrebu (Vjekoslav Klaić — Zagreb); Zagrebački zvonolijevci (dr. Viktor Hoffiller — Zagreb); Robert Lach: Altdeutsche geistliche und weltliche Volkslieder. Referat (Franjo Dugan — Zagreb); O Medžimurju i o međimurskoj popijevci (Vinko Žganec — Dekanovec); Nakon koncerta medjimurskih Hrvata (Janko Barić — Zagreb); Odgovori na pitanja za sabiranje gradje o glazbi, napose crkvenoj. IV. Podgorač u Slavoniji (Stjepan Gorupić — Podgorač) V. Kutina u Moslavini (Vjekoslav Benčić — Kutina); Iz hrvatske glazbene prošlosti. Crtice o glazbenim prilikama franjevačkog samostana Male Braće u Dubrovniku (O. Franc Jurić — Zagreb); Skrižaljka¹⁾ orguljaških podataka u rimo-katoličkim biskupijama Hrvatske i Slavonije (Josip Böhm — Petrijevci); Naši dopisi; Glazbena literatura; Razne vijesti; Nek je svašta; Iz Cecilijinog društva. — Glasbena priloga prinaša; Asperges me, zl. Stan. Premrl, Za pokojničku misu, zl. Franjo pl. Lučić, Sveta Hostija, zl. Rudolf Taclik. — Sv. Cecilija izhaja vsaka dva meseca in stane na leto 8 K, za šole in dijake 5 K. Urednik in upravitelj lista je kanonik Janko Barić, ravnatelj nadbiskupske pisarne; urednik glasbene priloge: prof. Franjo Dugan.

Koncertna poročila.

Koncerti v Ljubljani. 4. aprila je Slovensko pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“ priredilo koncert v veliki dvorani „Uniona“. Društveni moški zbor je nastopil s štirimi pesmimi: dr. B. Ipavčevo „Ilirija oživiljena“ (V spomin stoletnice Vod-

¹⁾ Statistika.

nikove smrti), Devovo „Dober večer luba dakle“ (Koroška narodna), Foersterjevo „Razbita čaša“ (v spomin skladateljve 80 letnice) in Adamičeve „Kregata se baba in devojka“. Društveni mešani zbor, broječ nad 100 grl, je izvajal pet skladb: Lajovčevo „Vodica čista se vila“ za pet glasov, dr. G. Krekovo „Vabilo“, Adamičovo „Zapuščena“ s sopranskim samospévom, Mokranjčevo „Kozar“ in Juvančevo „Izgubljeni cvet“. „Ljubljanski Zvon“ kaže zadnja leta dokaj razmaha in se pod energičnim vodstvom g. Prelovca uspešno razvija. Zbori, ki jih je izvajal v svojem zadnjem koncertu, so bili odlični, težki komadi, ki so ponekod prišli do prav velike veljave in tudi vobče napravili ugoden vtis. Na vsak način pa je vendar treba, da se zbor kot tak, bodisi moški, bodisi mešani, glasovno še nekoliko izgadi in v celoti bolj strne. Prijetno izpremembo so prinesli med zborove točke nastopi g. Josipa Rijavca, opernega pevca iz Zagreba. G. Rijavec je izvajal lep spored domačih Lajovčevih in drugih, največ hrvatskih samospévov; tudi v namečkih je bil radodaren in neumoren. Odkar poje v Zagrebu, moramo reči, da se je razvil v krasnega pevca. Napravil nam je obilo užitka. Na klavirju ga je spremljal g. Janko Ravnik, kapelnik Narodnega gledališča v Ljubljani. — Trije simfonični koncerti, ki jih je priredila srbska kraljeva garda iz Beograda 7., 9. in 11. aprila, so bili za Ljubljano glasbeni dogodek. Kdaj bi si bili mogli v prejšnjih razmerah kaj takega misliti in žele! Zdaj pa so nas takorekoč kar nepričakovano obiskali bratje Srbi in nam prinesli toliko lepe, sveže, nam deloma še nepoznane glasbe. In njih izvajanje pod vodstvom izredno nadarjenega, prav vzornega višjega kapelnika g. St. Biničkega! Bilo je mojstersko. Binički se nam je predstavil tudi kot skladatelj in instrumentator. Njegov venček srbskih pesmi, izvajan na prvem koncertu, ali pa njegovi dve uverturi so dela, ki nas silijo k odkritemu priznanju. Hvaležni smo srbski kraljevi gardi tudi za krasno izvajanje več glasbeno jako zajemljivih francoskih del skladateljev Masseneta, Bizeta, Lala in Saint-Saënsa, kakor tudi za vse druge slovanske in neslovanske skladbe. Kot violinist-solist je v dveh koncertih nastopil narednik g. V. Frajt ter igral enkrat Paganinijev, drugič Wieniawskega koncert; kot pianistka-solista pa gđc. Mara Binički s Chopinovim koncertom v E-molu. Oba umetnika sta bila jako dobra, pristni glasbeni duši z najsolidnejšo tehniko. Naval občinstva k tem zares imenitnim koncertom je bil vsakokrat velikanski. — Na Velikonočni ponedeljek 21. aprila sta priredili koncert domači umetnici koncertna pevka gospa Pavla Lovše in koncertna pianistinja gđc. Dana Kobler. Njun nastop nam je bil posebno ljub. Intimna glasba, ki sta nam jo podali, nam je bila pravi odih. Pavčičevih samospévov; „Ciciban-Cjcfuf“, „Uspavanka“, in „Vrabci in strašilo“, mislim, da nismo še nikoli slišali tako dovršeno izvajanih. Nad vse imenitno je bilo žvrgolenje v Alabijevem „Slavčku“, zanimivi Biničkega in Bajičevi samospévi, zlasti pa srbske narodne. Glas gospe Lovšetove je dovolj znan, da mi ga ni treba še posebej hvaliti: jasen in voljan, prožen in tudi po vsebini zadosti poln. Njene kolorature kot biseri. Njen splošni nastop vzorno dostojen. Gđc. Kobler je igrala Chopina, Suka, Smetano in Lisztovo balado v H-molu. Njena gladko tekoča igra, prepojena globokega čuvstvovanja in mirne močatosti, vselej izredno zadovoljji. Kot spremljevalko je ne prekosi kmalu kateri. — 26. aprila je koncertirala v Unionu ruska violinska virtuosinja gđc. Minja Tomšinska. Izvajala je Tartinijev „Vragov trilček“, Čajkovskega koncert v D-duru, Händlov Largetto, Wieniawskega koncertno polonezo, Hubajev fantazijo na motive iz opere „Carmen“ in Wieniawskega „Spomin na Moskvo“. Na klavirju jo je izvrstno spremljal g. Niko Štritof. Tomšinska je prvovrstna umetnica, izrazita ruska duša. Njena tehnika čudovita, igra skrajno temperamentna, uprav viharna, strastna. Preveva jo volja, sila in moč. Na račun zadnje imenovanih okoliščin je njen ton sam kot tak v svoji absolutni lepoti semtertje pač nekoliko oškodovan, ponekod celo hreščeč, a v celoti njena igra vsled tega gotovo ne manj vredna. Če ni v posameznostih vsakogar popolnoma zadovoljila, je pa vendar splošno žela največje odobravanje in zlasti z zadnjima dvema prekrasnima skladbama občinstvo naravnost razvnela. Zaslužila je večji obisk. Žal da pri nas glediške neokusnosti bolj vlečejo kot pa resnobni koncerti. — Pri Vodnikovi slavnosti, ki so jo Ljubljanska prosvetna društva S. K. S. Z. priredile 4. maja v Ljudskem domu, se je kar moč hvalevredno

avedel pred kratkim ustanovljeni pevski zbor ljublj. prosvetnih društev. Zapel je ubrano, dovršeno, brez vseh trdot in brez kakršnihkoli pomanjkljivosti Belar-Premrlovo „Dramilo mojih rojakov“, Vodnik-Premrlov „Moj spomenik“, Gerbičevo „Četiri godišnje dobe“ in „Klic pomladi“ v mešanem, dr. Schwabov „Usehli cvet“ pa v moškem zboru. Pevovodju prof. Bajuku na velikem, vsega uvaževanja vrednem uspehu iskreno čestitamo. Slavnost, ki je obsegala poleg petja še govor o Valentinu Vodniku in Linhartovo igro „Shupanova Mizka“, so 6. maja ponovili. — 9 in 10. maja je priredila koncert Glasbena Matica. Prvi del je bil posvečen proslavi stoletnice smrti prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika. Obsegal je govor o Vodniku, deklamacijo Aškerčeve pesmi „Napoleonov večer v Ljubljani“ in Anton Foersterjev „Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesmi.“ Znamenita, že pred leti z navdušenjem sprejeta skladba, je tudi sedaj deloma v mešanem, deloma v moškem zboru ob spremljanju klavirja in harmonija zapeta, izzvala najboljše razpoloženje. To je naša pesem, to so zvoki naših pokrajin. V ostalem sporedu koncerta je gdč. Jelica Sadar izborna podala šest samospenov: tri Lajovčeve, dva Čajkovskega in en Dvořakov, pri drugem koncertu dodala še Pavčičevo „Uspavanko“. Gdč. Sadar postaja polagoma prava umetnica. Lajovčevi „Bujni vetri v polju“ in Pavčičeva „Uspavanka“ sta bili višek njene izvajanja. Gdč. Stanislava Hajek, učiteljica Glasb. Maticе, je izvajala pri prvem koncertu Tor Aulinov koncert št. 3. l. stavek in Zarzyckega Mazurko, pri drugem pa Beethovno romanco v G-duru, Sukovo „Ljubavno pesem“, Regerjev Allegretto iz op. 84 in Ševčikovo „Holka medrovka“. Hajekova igra nepopisno nežno in ljubeznivo, da bi jo kot „rajsko ptico“ poslušali venomer. V Ševčikovi skladbi je pokazala tudi odlično tehnično znanje, ki se je pojavljalo zlasti v čvrsto in sigurno igranih flageoletnih dvojemkah. Matični mešani zbor je nastopil še z dvema izredno lepima vencema srbskih narodnih pesmi, prirejenih od St. Mokranjca, dr. Gojmir Krekovim „Tam na vrtni gredi“ in Adamičevim „Mlad junak po vasi jezdi.“ Izvajanje pod vodstvom ravnatelja g. M. Hubada je bilo kar moč dovršeno. S. Premrl.

Koncert pevskega društva „Ljubljanski Zvon“ je kot glavno zanimivost nudil odstavek iz L. M. Škerjančevega godalnega koncerta v D-duru, ki nam je pokazal skladatelja kot globokega, z mehko liriko nadahnjenega glasbenika. G. Mohorič je simpatično nastopil. Zbor je pa kakor je bil, moški je boljši kot mešani. Fr. Kimovec.

Oglasnik.

Dr. Franc Kimovec: **Staroslovenska maša na čast sv. Cirilu in Metodju** za mešani zbor z orglami. V Ljubljani, 1919. Založila Jugoslovanska knjigarna. Tisk J. Blasnika naslednikov. Cena partituri 7 K, glasovi po 2 K. — Po tolikih latinskih mašah, ki so nam jih že zložili slovenski skladatelji, smo ravnokar doživeli, da nas je domač skladatelj razveselil, skoro iznenadil s staroslovensko. To dejstvo je tembolj razveseljivo, ker upamo, da dobimo v doglednem času iz Rima dovoljenje obhajati slovesno službo božjo v staroslovenščini. Za ta slučaj nas je g. dr. Kimovec za enkrat prav dobro oskrbel in nam je njegova, velikemu jugoslovanskemu vladiki dr. Antonu Bon. Jegliču, škofu ljubljanskemu, posvečena staroslovenska maša na razpolago, da si jo nabavimo, jo študiramo in se po njej že sedaj seznanimo s staroslovenskim mašnim besedilom. Mimogrede omenjam — na kar g. skladatelj že sam opozarja pevovodje v končni opazki — da smemo to mašo sedaj izvajati pri vsaki tihi maši in je posebno primerna za slovesnosti, kadar ni pete maše. V tem slučaju se nekaj besedila lahko izpusti.

Dr. Kimovecova staroslovenska maša prinaša kakor latinske mašne skladbe šest stalnih spevov, takozvani mašni ordinarij: Gospodi, Slava, Veruju, Svet, Blagosloven in Aganče boži. Maša je zložena v C-duru, samo Veruju je v G-duru in Blagosloven v F-duru. „Gospodi“ je preprost, kratek, homofon, primeren tudi za vokalno izvajanje. Nadaljni spevi so glasbeno bogatejši in zanimivejši; prinašajo deloma tudi tematično

izpeljane stavke, izmed katerih je najboljši in najučinkovitejši na besedilu „Sla oslovim te“ v „Slavi“ in na besedilu „Plna su nebesa“ v „Svet“; vsi ti spevi zahtevajo za popolno izvajanje instrumentalnega (orgeljskega) spremljanja. V Slavi se v srednjem delu večkrat ponavlja motiv s padajočo terco, kar daje temu spevu nek izrazito mil značaj. Zelo krepak in veličasten je sklep v Slavi. „Veruju“ je v začetku nekako recitativen, deklamacija gladko teče (edino naglas: „Isúse“ se mi zdi nekoliko pogrešen), „I vapiti se“ (Et incarnatus est) je blagodoneč, miren stavek z lepim melodičnem stopnjevanjem, „Razpet“ (Crucifixus) in „I vaskrse“ (Et resurrexit) sta dramatična, mogočna; v nadaljnjem poteku tega speva nastopajo izvečine prve teme s par vloženiimi variantami; sklep, ki prinaša še prav krepko rastočo sekvenco, je zmagovit. Silno markanten, formalno eden najbolj dovršenih delov je veselja in navdušenja prekipevajoči Svet! Znamenit je sklep tega speva s pedalnim tonom na dominantni; vsled ležečega in vstrajajočega pedalnega tona se zdi, da gorenje harmonije naraščajo v še enkrat toliko moč in širino. „Blagosloven“ prinaša nov, mehko se zibajoč motiv, ki sicer ni čisto originalen, a spretno izrabljen. Modulacija v tem spevu se povspenja naravnost drzno, na vsak način nenaavadno; zamisel celega speva, — nastop „Osane“ je postavljen malo sekundo višje kot v „Svet“ — je duhovita, izdelava pa, zlasti medigra vendarle morda malo iskana. Jako plemenit, dosledno izdelan in brezdvomno tudi eden najbolj pogojenih spevov je „Aganče boži“ ki jako dostojno in uprav blažljivo zaključuje celo skladbo.

Skladba v celoti je melodično sveža, harmonično in kontrapunktično bogato opremljena, ritmično zanimiva, za izvajanje srednje težka To, da sta pevski in orgeljski stavek pisana skozi celo mašo le na enem sistemu, je po eni strani seveda dobro in ugodno, semtertje bi si pa le želeli orgeljsko spremljevanje posebej pisano, kot n. pr. v „Veruju“ pri „Razpet“ in zlasti na koncu pri „I život“; zakaj na tem mestu — pri tej pisavi — jo bo marsikateri organist komaj srečno izvozil. Nekatere tiskovne napake, ki so se vrinile v partituro, naj si vsak pevcvodja po navodilu, danem na ovitkovi strani, popravi, predno prične s študijem oz. izvajanjem. Na strani 8 treba popraviti tudi še v zadnjem taktu drugega sistema, kjer se mora septima a iz prejšnjega takta razvezati v g. (Je tudi tiskovna pomota) Oklepaja pri noti **as** koncem „Gospodi“ se mi zdita odveč; samo motita. Mesto **des** v predzadnjem taktu z „Veruju“ bi raje videl zapisan **cis**, ker je dotični ton kot **cis** mišljen Mašo prav toplo priporočam. St. Premrl.

Stan. Premrl: **12 Tantum ergo** za mešani zbor. V Ljubljani 1919. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena partituri 3 K. Premrl hodi vedno odločneje svoja posebna pota, pa naj si bodo preproste skladbe, kakor je marsikatera med pričujočimi, ali pa naj se ne meneč za svoje plašljive spremljevalce pogumno vzpenja proti vrtoglaviim čerem Zanimivo ga je zasledovati, kako s pomočjo bogate harmonike, polne kontrastov, močnih senc in včasih skoro bolečih disonančnih bliskov in s pomočjo neustrašene kontrapunktične logike pogloblja najpreprostejše melodične oblike in jih oplaja. Zelo hvalevredno je to, da se vedno bolj odteguje tujerodnim vplivom in kaže svojo bogato slovansko glasbeno dušo.

Ivan Ocvirk: **Skladbe za harmonij.** (10 preludijev). V Ljubljani 1919. Založil skladatelj. — V posebnem ponatisu je izšlo teh 10 prijaznih, mehkih skladbic, ki gladko teko in se mirno razvijajo; same v sebi ne poznajo težkoč in jih tudi igralcu ne nudijo, tako da bodo ti, ki igrajo harmonij, kaj radi po njih segali in jih z užitkom igrali. Domišljijo jim bodo v gotovo smer naravnali naslovi: praeludium, pastorale, alma nox (sveta noč), Ave Maria, Salve Regina (Zdrava Kraljica); consolatio (tolažba), hymnus, fantasia, preghiera (molitev), postludium.

Velikonočne pesmi. (Riharjevi in drugi napevi.) Za mešani in moški zbor uredil Josip Sicherl, organist. III. zboljšani natis. V Žužemberku 1919. Založil izdajatelj. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. Cena K 2.20.

Nekatere pesmi prejšnjih izdaj so izpuščene, pri drugih je pa harmonizacija izpremenjena, in origina'u bliže pomaknjena, ki se je prejšnjim izdajem na škodo od njega oddaljila.

Fr. Kimovec.

Razne reči.

Δ G. Matej Hubad, ravnatelj Glasbene Matice v Ljubljani, je bil imenovan častnim članom Jugoslovanske akademije za znanost in umetnost v Zagrebu. Članom akademije sta bila imenovana tudi prof. Franjo Dugan, stolni organist v Zagrebu, in Vjekoslav Rosenberg-Ružič. Iskreno čestitamo.

Δ V Ljubljani je umrl 10. maja g. generalni vikar Janez Flis, star 78 let. Blagopokojni g. prelat je bil veščak v cerkveni umetnosti, prijatelj in pospeševatelj cerkvene glasbe. Bil je ustanovnik Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo, vseletni naročnik „Cerkvenega Glasbenika“, podporni član organistovskega društva. Mnogo je razdal v dobre namene. Iz doneskov bratovščine sv. Rešnjega Telesa je o priliki postavitve novih orgelj v ljubljanski stolnici l. 1912 prispeval s precejšnjo svoto za prenovitev treh starih orgeljskih omar. Bil je goreč častivec sv. Rešnjega Telesa, neumoren izpovednik. Živel in umrl je kot svetnik. Bog mu bodi obilni plačnik! R. I. P.!

Δ G. Vinko Lovšin je pred letošnjo Veliko nočjo izdal v moderne note transponiran oficij za Veliki teden. Ker tozadevni oficij do sedaj v vatikanski izdaji še ni izšel, je gorenji izvleček, prirejen po najboljših izdajah solesmeskih benediktincev, že letos marsikomu dobrodošel in bo še, če oficijalne izdaje kmalu ne dobimo.

Δ Na frančiškanskem koru v Ljubljani so letošnjo Veliko noč izvajali novo latinsko mašo, ki jo je zložil g. Rudolf Weis-Ostborn.

Δ V kratkem izide nova zbirka Marijinih pesmi „Godovnice nebeški Materi“ za mešani zbor in orglje, zložil Stanko Premrl. Partitura in glasovi se že zdaj lahko naročajo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Naše priloge.

Glede H. Volaričeve „Blagoslovpe“ ki smo jo priobčili v prilogi k 1. in 2. štv. letošnjega „Cerkv. Glasbenika“, nam sporoča gospod Janko Leban, šolski voditelj v pokoju v Bukovici nad Škofjo Loko, da to ni zadnja Volaričeva skladba, čeravno jo Fajgelj kot tako označuje. Volarič jo je zložil na željo Lebanovo. G. Leban nam je o tej priliki poslal hkrati Volaričev izvorni manuskript te pesmi, za kar se mu najlepše zahvaljujemo. Pri natisu v „C. Gl.“ se je v pesem vrinila mala pomota. V drugem taktu namreč mora tenor imeti samo četrtinke: g, b, a; osminka a naj se črta.

Listnica uredništva in upravnštva.

Ker nam zadnje čase dohaja jako malo dopisov o glasbi in petju po naših korih, vljudno prosimo gg. pevovodje pa tudi gg. duhovnike, ki se z glasbo pečajo, da nam semtertje pošljejo kako tozadevno poročilo. Poglejte hrvatsko „Sv. Cecilijo“, kako je vselej zanimiva tudi po dopisih. Tudi naš list bi bil lahko, a treba je delavcev in so-trudnikov; urednik sam vsega ne more.

Zadnji številki našega lista smo priložili poštne položnice, in sicer naročnikom, ki letošnje naročnine še niso poravnali. Kdor svoje dolžnosti še ni storil, ga nanjo nujno opozarjamo.

Naročnina je od danes dalje 10 K, za dijake 6 K.

Današnjemu listu je priložena glasbena priloga: Tri Marijine pesmi za mešani zbor, zl. Stanko Premrl, in evharistična „Počastimo“, za mešani zbor zložil Ignacij Fabiani.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.